

José Enrique RUIZ-DOMÈNEC, *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles X, XI i XII*, Barcelona, Fundació Noguera, 2006, 515 pp. (Textos i Documents; 39). ISBN 84-9779-475-3.

Aquesta obra representa un retorn de l'autor als seus orígens com a investigador. En efecte la seva recerca sobre la societat barcelonina a l'Alta Edat Mitjana fou la seva tesi doctoral. Amb el llibre *La estructura feudal* continuà amb la temàtica esmentada. Com diu clarament en la introducció l'objectiu del llibre és perseguit des dels seus primers anys d'historiador. Posteriorment la diversificació en la recerca i i la seva dedicació com a escriptor l'ha anat portant cap el tractament d'aspectes més allunyats.

L'obra sobre la família vescomtal de Barcelona ha estat editada en la col·lecció de la Fundació Noguera *Textos i Documents*. L'apèndix documental publicat per l'autor, Almudena Blasco i Stefano Cingolani, està molt ben estructurat i perfectament anotat, i serveix perfectament a la finalitat de justificar la narració i interpretacions del text introductori. Un text que constitueix quantitativament el gruix del llibre i, evidentment, és molt més que una introducció als documents publicats. I a ell em vull referir essencialment en comentar el llibre.

Cal destacar l'estructura que adopta l'obra, fidel reflex de la concepció històrica de Ruiz-Domènec pel qual la història és sobretot un procés. I a això obeeix la divisió en els diferents apartats en què estructura l'obra: gènesi, emergència, història, llegenda.

El paper primordial que els vescomtes de Barcelona tenen en el context històric dels segles X i XI en especial, fa que l'obra sigui també més que la narració dels fets d'una família. Així, i limitant-me a alguns casos, assenyalaria l'encert i la novetat sobre la interpretació del saqueig de Barcelona el 985 per Al-Mansur, tant pel que fa al perquè de la desfeta com de les seves conseqüències, que fan que "la història de Barcelona [sigui] el resultat del sacrifici del 985"; també remarcaria el tractament de la figura de Mir Geribert quan destaca que la reclamació de les terres de Calders que probablement creu inútil, representa "una escissió en l'ordre polític".

Les relacions entre els vescomtes de Barcelona i els seus comtes tenen el seu punt culminant en la convingença entre el comte Ramon Berenguer I i Almodis amb el vescomte Udaldard Bernat, que per Ruiz-Domènec "va suscitar un horitzó d'expectatives que afavoria la consolidació del país".

Són però en la meua opinió els darrers tres capítols englobats en l'apartat "La llegenda (1127-1207)", els que com a corol·lari de l'obra ofereixen especial interès, ja que ens aporten informacions fins ara poc conegudes i sobretot interpretacions innovadores dels fets que narra magistralment. Qui fins ara havia prestat atenció a la importància de la batalla de Cutanda (18 de juny de 1120)?, "batalla decisiva per a les relacions entre cristiandat i islam" en paraules de l'autor. Però és en la peripècia vital de Reverter on emprant fonts documentals poc explorades al respecte fins ara, Ruiz-Domènec traça les seves vicissituds al Marroc. Entre línies, però, hi veiem molt més que una narració, és el reflex d'una actitud ben diferent de la resta de personatges del moment que tindrà gran influència en el seu fill Berenguer Reverter, la vida del qual és als ulls de Ruiz-Domènec "una incomparable enciclopèdia existencial de tot el segle XII".

Sens dubte podria afegir una munió de cites textuales que són reflex de les interpretacions que l'autor fa dels fets que ens va explicant, però em sembla que les que he anotat són ja suficients per donar una idea de la finalitat que es persegueix amb l'obra.

Es troba a faltar un quadre genealògic de la família vescomtal que encara que és conegut podria ajudar a entendre millor determinats aspectes biogràfics i relacions de parentiu. La confecció d'un índex toponomàstic dels documents també és sempre quelcom que els estudiosos agraeixen i que hagués arrodonit l'excel·lent aplec documental. Veig que s'ha optat per no incloure en la bibliografia els llibres i articles citats en les notes, decisió en tot cas discutible però del tot legítima.

L'obra a més del seu valor com a recull documental ens ofereix una visió completa i encertada de la família vescomtal barcelonina des dels seus orígens fins a la seva extinció amb una excel·lent prosa i, tanmateix, és un clar reflex de la concepció historiogràfica del professor Ruiz Domènec ben palesa des d'un principi en la introducció, en la qual fa una raonada defensa de la microhistòria, però que no vol dir tampoc que calgui menystenir la "gran" història.

ANTONI UDINA I ABELLÓ
Universitat Autònoma de Barcelona